

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7221052>

Буряк Є. В.

*доктор економічних наук, доцент
професор кафедри менеджменту факультету економіки і управління,
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
<https://orcid.org/0000-0002-8039-004X>*

Редько К. Ю.

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
ДУ Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України,
Центр інновацій та технологічного розвитку
<https://orcid.org/0000-0003-2609-3471>*

Чорновол А. О.

*доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів та банківської справи,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
<https://orcid.org/0000-0001-5155-7317>*

Орленко О. В.

*доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу
факультету бізнесу і права,
Херсонський державний університет
<https://orcid.org/0000-0002-3485-1642>*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ (ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ)

JEL Classification: F02

SECTION "ECONOMICS": Економіка

Анотація. Останнім часом фактори глобалізації все частіше розглядаються не як загрози, а як можливості для стимулювання економічного зростання. Механізми та наслідки інтеграційних процесів особливо важливі й актуальні в зростанні впливу міждержавних об'єднань. Постійне посилення економічної глобалізації в умовах економічної кризи, яка має місце не лише в Україні, а й в інших країнах Європейського Союзу, спонукає до сталого розвитку. Євроінтеграція зосереджена на дуже практичних аспектах формування такої політики держави, що спрямована на покращення життя населення шляхом розробки та реалізації дієвої системи цілей сталого розвитку.

Метою статті є виявлення особливостей економічної та соціальної складових стратегії сталого розвитку в умовах війни та євроінтеграції України.

У статті досліджено основні аспекти сталого соціально-економічного розвитку України. Пояснено особливості соціалізації політики розвитку. Розглянуто особливості адаптації вітчизняної політики до вимог спільної політики Європейського Союзу.

В результаті дослідження генези економічної та соціальної компонент сталого розвитку, можна визнати важливість даних феноменів для України. Сталий розвиток у контексті євроінтеграції є беззастережним стратегічним завданням для уряду України.

Досліджено війну як основну проблему, що наразі перешкоджає досягненню цілей сталого розвитку України та визначає потребу у перегляді їх ієрархії та взаємозв'язків

між ними. Показано, що євроінтеграційні процеси зумовлені тенденціями у розвитку світової економіки та відрізняються високою неоднорідністю у територіальному аспекті. Подано дані, що свідчать про суттєві диспропорції у досягненні соціально-економічному розвитку України. Виявлено, що військова агресія росії проти України викликала ще більші фінансово-економічну та соціальну кризи. Зокрема відзначено, що військові дії поглибили економічні проблеми нашої держави, призвели до зростання безробіття, завжди знижують якість освіти, надання медичних послуг в країні.

У статті проаналізовано та інтерпретовано взаємодію різних цілей сталого розвитку, що сприятиме накопиченню знань, вивченню політики та створення передумов для прогнозування наслідків майбутніх взаємодій: синергія цілей сталого розвитку має бути визначеною в розроблених напрямках національної стратегії відновлення України та відображена у плані її реалізації.

Ключові слова: сталий розвиток, соціально-економічний розвиток, цілі сталого розвитку, євроінтеграція.

Annotation. Recently, the factors of globalization are increasingly viewed not as threats, but as opportunities to stimulate economic growth. Mechanisms and consequences of integration processes are particularly important and relevant in expanding the field and influence of interstate associations. The constant strengthening of economic globalization in the conditions of the economic crisis, which is taking place not only in Ukraine, but also in other countries of the European Union, encourages sustainable development. European integration is focused on the very practical aspects of the formation of such a state policy aimed at improving the lives of the population through the development and implementation of an effective system of sustainable development goals.

The purpose of the article is to identify the features of the economic and social components of the strategy of sustainable development in the conditions of war and European integration of Ukraine

The article examines the main aspects of sustainable social and economic development of Ukraine. The peculiarities of socialization of development policy are explained. The features of adaptation of domestic policy to the requirements of the common policy of the European Union are considered.

As a result of the study of the genesis of the economic and social components of sustainable development, it is possible to recognize the importance of these phenomena for Ukraine. Sustainable development in the context of European integration is an unconditional strategic task for the government of Ukraine.

War has been studied as the main problem that currently prevents the achievement of the goals of sustainable development and determines the need to revise their hierarchy and relationships between them. It is shown that European integration processes are determined by trends in the development of the world economy and are characterized by high heterogeneity in the territorial aspect. Data are presented that indicate significant disparities in the achievement of social and economic development of Ukraine. It was revealed that Russia's military aggression against Ukraine caused even greater financial, economic and social crises. In particular, the fact that military actions always reduce the quality of education and the provision of medical services in the country.

The article analyzes and interprets the interaction of various goals of sustainable development, which will contribute to the accumulation of knowledge, the study of policy and the creation of prerequisites for forecasting the consequences of future interactions: the synergy of the goals of sustainable development should be defined in the developed directions of the national recovery strategy of Ukraine and reflected in its implementation plan.

Keywords: sustainable development, socio-economic development, goals of sustainable development, European integration.

Вступ

Сталий соціально-економічний розвиток на сьогодні день є однією з найважливіших проблем людства. Сутність «сталого розвитку» полягає в максимізації економічних та соціальних вигод від процесу розвитку системи національного господарства за умови захисту довкілля та забезпечення у довгостроковій перспективі відтворення природних ресурсів. В економічному сенсі сталий розвиток означає не лише зростання національної економіки та збільшення доходів на душу населення, а й покращення всіх елементів соціального забезпечення. Сталий розвиток має супроводжуватися необхідними структурними змінами в економічній та соціальній сферах.

Війна росії проти України вимагає від держави перегляду підходів до створення та практичної реалізації власної стратегії сталого соціально-економічного розвитку. Актуальні проблеми сталого розвитку нашої країни у довоєнних умовах розглядали низка вітчизняних дослідників. Зокрема, В. В. Мельник [1] відзначив теоретико-прикладні засади сталого розвитку, акцентуючи увагу на пріоритетність інноваційної діяльності в Україні. М. Р. Подольський та Д. В. Брик у [2] зазначають, що досягнення більшості цілей сталого розвитку в Україні ґрунтуються на енергоефективному паливно-енергетичному комплексі, що зумовлює пріоритет імплементації саме цілі 7 «Доступна та чиста енергія» над іншими. А. Коваленко [3] досліджуючи стан реалізації цілей сталого розвитку в Україні зробив висновки щодо часткового їх втілення. М. В. Руда з М. М. Мазурик [4] обґрунтували особливості співробітництва між Україною та ЄС у сфері сталого розвитку. Проте умови, в яких опинилася Україна внаслідок військових дій потребують проведення додаткових досліджень.

Мета статті - виявлення особливостей економічної та соціальної складових стратегії сталого розвитку в умовах війни та євроінтеграції України.

Цілі статті:

- охарактеризувати взаємозв'язок між євроінтеграцією та сталим розвитком для нашої держави;
- проаналізувати проблеми досягнення цілей сталого розвитку в Україні та необхідність перегляду пріоритетів.

Результати

Євроінтеграційні процеси України тісно пов'язані з внутрішніми процесами, які формують сучасну політику розвитку держави, здатну забезпечувати національні інтереси. Актуальними напрямками державного регулювання є забезпечення еколого-соціальної компоненти поряд із економічним розвитком. Стрімкий індустріальний розвиток цивілізації почав вичерпувати існуючу ресурсно-екологічну базу, що може прискорити епоху глобальної кризи, яка охопить різні аспекти людського життя. Формування механізмів регулювання економічного розвитку та заходів запобігання розгортанню цієї кризи є одним із найголовніших завдань для України та всього людства.

Поняття «сталий розвиток» вперше сформульовано Світовою комісією з навколишнього середовища та розвитку, яка була створена 1983 р. (очолив Комісію прем'єр-міністр Норвегії Р. Брунтланд). Концепцію сталого соціально-економічного розвитку було сформульовано у 1987 р., у звіті цієї комісії [5]. Сутність концепції полягає у задоволенні справжніх потреб людини без створення загрози задоволенню потреб майбутніх поколінь.

У зв'язку з цим «сталий розвиток» включає в собі економічну (кількісне зростання та якісні зміни структури національного господарства), соціальну (покращення якості життя населення) та екологічну (охорона навколишнього середовища та раціональне використання) природних ресурсів) складові. У рамках реалізації цієї концепції відповідно до принципів гуманізму та демократії має бути забезпечено рівне задоволення потреб людей у розвитку та життя, включаючи якість навколишнього середовища, рівень культури та освіти, а також забезпечення аналогічних

можливостей майбутніх поколінь [5]. Слід зазначити, що всі ці складові перебувають у сфері впливу уряду.

25 вересня 2015 р. Генеральна асамблея ООН схвалила резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» [6], що встановила 17 Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР). Для кожної з 17 ЦСР у соціальній, економічній та екологічній сферах у Порядку-2030 сформульовано завдання та визначено цільові показники, які пропонується досягти до 2030 р. Всього – 169 завдань. Україна за мирних часів адаптувала глобальний перелік завдань та показників до національних планів розвитку з урахуванням своїх особливостей, визначивши Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [7] (затверджено указом Президента України №722/2019 від 30.09. 2019) з їх конкретизацією у Національній економічній стратегії на період до 2030 року [8] (затверджено постановою КМУ від 03.03.2021 р. № 179). Державна служба статистики України здійснює моніторинг процесу досягнення ЦСР.

Незалежно від того, що наразі головним фактором сталого розвитку національного господарства вважається максимальне використання принципів ринкової економіки, основна роль як регулюючого всі економічні та соціальні процеси в країні відводиться органам законодавчої та виконавчої влади. Сталий соціально-економічний розвиток означає реалізацію трьох взаємопов'язаних та взаємозумовлених цілей:

- створення більш конкурентоспроможної, високоефективної та низьковитратної економіки;
- підвищення життєвого рівня населення;
- поліпшення екологічної обстановки.

Логічним є питання щодо причин, через які та чи інша національна економіка потребує сталого розвитку. Якщо говорити про країни – члени ЄС, а також про Україну (як про країну, яка прагне до Європи), то головною причиною, через яку цим країнам необхідне не просто зростання національних економік, а саме сталий розвиток національних соціально-економічних систем, є державна безпека. Вищезгадані країни мають високий рівень залежності від копалин природних ресурсів (нафти, газу та вугілля), видобуток яких у цих країнах невеликий або практично відсутній, а також від зовнішніх фінансових ресурсів. Така ситуація, з одного боку, ускладнює цим країнам формування незалежної економічної політики (Європи та України від Америки та росії), а з іншого боку, негативно позначається на стані довкілля, що, у свою чергу, погіршує умови життя населення. Водночас глобальний попит на природні ресурси не зменшується, а постійно зростає, що збільшує негативний вплив на статтю витрат національного бізнесу та довкілля. ЄС може допомогти зменшити цей вплив, застосовуючи на практиці концепцію сталого розвитку.

Іншою причиною, через яку Європа та Україна потребують сталого соціально-економічного розвитку, є необхідність підвищення конкурентоспроможності національних економік у світлі сучасних геополітичних парадигм (зростання конкуренції з боку Китаю та Північної Америки, а також нового поділу товарних ринків між росією та США). Водночас підвищення конкурентоспроможності національних соціально-економічних систем тісно взаємопов'язане із процесом забезпечення їх енергетичної безпеки. Вирішення завдань підвищення енергобезпеки та конкурентоспроможності національних господарств дозволить забезпечити високий рівень життя населення, що є додатковим мультиплікатором економічного зростання.

Якщо говорити про систему стратегічного планування сталого соціально-економічного розвитку, то така система для країн-членів ЄС та для України має включати трирівневе планування, стратегії, розроблені та реалізовані на національному, регіональному та місцевому рівнях. Звичайно, всі ці стратегії повинні бути органічним включенням до загальноєвропейської стратегії соціально-економічного розвитку. Однак в Україні й до війни було відсутнє єдине бачення системного підходу щодо управління та методичних основ формування феномену сталого розвитку, не визначено технології розробки стратегій та пріоритетів безпечного соціально справедливого економічного розвитку, методи оцінки ефективності досягнення цілей та інструменти їх реалізації. Проте, не

дивлячись на ці проблеми, у 2021 році Україна посіла 36-е місце серед 165 країн у рейтингу сталого розвитку ООН, й було зафіксовано покращення у досягненні 10 із 17 цілей [9].

Основні напрями стратегічного програмування сталого розвитку національної соціально-економічної системи у мирний час можна позначити так:

- постійна реалізація заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національного товаровиробника на зовнішніх та внутрішніх ринках, а також використання переваг відкритих ринків;
- уповільнення зростання попиту на енергоносії у національному господарстві через одночасне підвищення диверсифікації джерел та каналів постачання імпортованих енергоносіїв (включаючи відновлювані джерела);
- розробка та формування нових стимулів для залучення інвестицій та утримання вже наявних фінансових резервів у національній економіці;
- пом'якшення впливу зростання світових цін на енергоносії на національну економіку та добробут громадян;
- наявність ефективної програми швидкого реагування у разі виникнення кризових явищ в економічній, соціальній, екологічній та політичній сферах;
- розробка організаційно-правових засад сталого соціально-економічного розвитку для відстеження ефективності дій уряду та виявлення можливих слабких місць у національній економіці.

Вагомою компонентою феномена сталого розвитку України є забезпечення високого рівня життя населення, тобто соціальної сфери. Задоволення потреб людини виступає метою економічного розвитку, що у поєднанні з екологічною безпекою суспільства створює можливості сталого розвитку. Соціалізація економіки передбачає певний вид економічних трансформацій, що базуються на поєднанні особистісних і суспільних інтересів. Соціалізація економіки пов'язана із соціальною спрямованістю процесу виробництва, гуманізацією праці та життя людей, з зменшенням соціальної диференціації та превалюванням значення соціальної сфери у масових суспільних явищах та процесах. Соціалізація має пронизувати всі сфери економічної діяльності. Центром розподілу соціально-економічного розвитку країни повинна бути особистість разом з її різноманітними потребами. Результатом соціалізації економіки є якісні зрушення в сукупності потреб, структурі попиту та споживання, способі та якості життя, умовах розвитку людини. Головною ознакою сприятливої спрямованості політики держави є зростання доходів населення та національного благоустрою.

Щодо сучасного стану соціальної сфери України, незважаючи на окремі позитивні зміни, досягнуті в результаті реформування економіки, відбувається занепад і руйнування українських населених пунктів. Стан ринку праці характеризується загостренням проблем зайнятості та безробіття, низьким професійно-кваліфікаційним рівнем незайнятих осіб, відсутністю нових робочих місць. Ці та інші факти становлять загрозу демографічному відтворенню, створюють позитивне напруження.

Для України процес євроінтеграції має супроводжуватися адаптацією до вимог спільної екологічної та соціальної політики Європейського Союзу. Як показує досвід інших постсоціалістичних країн, які вже є членами ЄС, це одне з самих складних завдань. Угоди про вступ до ЄС передбачають протягом нетривалого перехідного періоду повний перехід до реалізації екологічної та соціальної політики, яка визначається в Директивах ЄС (нормативних актах, рішеннях та стратегіях). Інтерпретація цієї умови означає узгодження, точніше повну відповідність національного законодавства вимогам законодавства ЄС, причому не тільки теоретично, а й, безумовно, практично. Тому запланований вступ до ЄС передбачає гармонізацію внутрішнього законодавства України з екологічними та соціальними директивами Європейського Союзу та створення адміністративного потенціалу для контролю неухильного дотримання норм та вимог.

Україні необхідно здійснювати подальше поступове наближення своєї політики до стандартів ЄС. Політика розвитку України має здійснюватися з урахуванням національних інтересів, умов і можливостей, а головне - орієнтуватися на нові, перспективні еколого-економічні механізми, які зараз реалізуються в ЄС в рамках його стратегії сталого розвитку та моделі економічної економіки. Уряд України намагається забезпечити екологічний та соціальний розвиток економіки. Наразі відсутній дієвий механізм забезпечення екологічної безпеки та соціалізації України, в т.ч. у розрізі територіальних одиниць.

Агресія росії проти України створила чимало непрямих перешкод шляху до її сталого розвитку, проте не зупинила прагнення до євроінтеграції та сталого розвитку. Наприклад, як ніколи зросла потреба в якісних та своєчасних даних, необхідних для прийняття рішень. Однак сьогодні спостерігаються серйозні труднощі в процесі збору та обробки економічної та фінансової статистики, в тому числі щодо Порядку денного-2030 та оцінки прогресу в досягненні ЦСР. Помітний непрямий ефект полягає й у тому, що військові дії значною мірою відволікають організаційні ресурси уряду та перешкоджає координації дій у межах Порядку денного-2030. Україна, набувши 23 червня 2022 року статусу кандидата на членство в ЄС, вже в умовах війни почала перші кроки у цьому. Зокрема, вже ухвалено рішення щодо створення Офісу з реалізації Цілей сталого розвитку, який здійснюватиме організацію розробки та впровадження механізму включення ЦСР до національної та регіональної політики, стратегії та процесів планування.

Війна в Україні призвела до руйнації стійкості економічної системи, зокрема втрати ВВП, які очікуються на рівні 35-40% до кінця року, внаслідок дефіциту деяких товарів, порушення правил обміну, погіршення інвестиційного клімату, значного зменшення доходів населення та втрати роботи, внутрішньої та зовнішньої міграції населення, значного зниження податкових надходжень та митних платежів, внаслідок чого виник значний бюджетний дефіцит, руйнація логістичних ланцюгів в національній економіці, розвитку інфляційних процесів та спекулятивного ціноутворення, руйнування активів держави тощо. Тому на перше місце у повоєнний період в Україні після ЦСР 16. Мир, справедливість та сильні інститути, виходять такі ЦСР як: 1. Подолання бідності (ключова); 8. Гідна праця та економічне зростання; 6 «Чиста вода та належні санітарні умови»; 9. «Промисловість, інновації та інфраструктура» (має системо утворюючу роль щодо більшості ЦСР). Хоча у мирний час основними ЦСР в Україні у порядку пріоритетності були такі: відповідальне споживання і виробництво; якісна освіта; захист і відновлення екосистем суші; доступна і чиста енергія; скорочення нерівності; промисловість, інновації та інфраструктура.

Війна в Україні унеможливила дотримання традиційних соціальних норм і реалізацію звичних політичних програм і може бути використана для здійснення рішучих кроків, які допоможуть повернути країну на траєкторію досягнення цілей сталого розвитку. ЦСР життєво необхідні для імплементації таких програм відновлення, які дозволять створити «зеленішу» економіку, стійкішу до викликів розвитку суспільних зв'язків. Пріоритет повинен бути наданий коригуванню економічної структури шляхом побудови більш енергоефективних і менш забруднюючих виробництв і транспортних систем. Реконструкція закладів соціальної сфери також повинна підвищити їх енергоефективність і використовувати матеріали з низьким вмістом вуглецю.

Оцінки міжнародних організацій та експертів сходяться на тому, що війна та пов'язані з цим економічні проблеми негативно позначилися на показниках сталого розвитку по всьому переліку ЦСР в Україні. Однією з центральних тем для обговорення в експертній спільноті є визначення взаємозв'язків між різними цілями, завданнями та показниками у рамках Порядку денного-2030. Без миру жодна країна не зможе досягнути сталого розвитку. Так, регрес України в досягненні 16 ЦСР «Мир, справедливість та сильні інститути» засвідчено значенням Глобального індексу миру (Global Peace Index), який зменшився у 2022 році на 16% , до 153 місця у рейтингу (у 2021 році зайняла 143 місце), продемонструвавши найгіршу динаміку серед 163 досліджуваних країн [10-11].

За даними МОН України, станом на вересень 2022 року пошкоджено 2405 закладів освіти, з них 270 зруйновано повністю [12]. За даними офіційного порталу «Діти війни» [13] станом на 24

вересня 2022 року загинула 391 дитина, 773 поранених, 235 зниклих, 7820 депортованих, а також 4,3 млн дітей вихали із своїх домівок [14]. Близько 11 тисяч вчителів/-шок опинилися на окупованих росіянами територіях, на початку війни майже 30 тис. вчителів і 700 тисяч учнів були вимушені виїхати з України [15].

Україна, не дивлячись на умови війни, майже одразу відновила навчання в дистанційній формі у березні 2022 року. Проте його якість має бути кращою (нестабільність зв'язку, психологічний стан учнів та педагогів, забезпечення необхідного програмного та матеріально-технічного забезпечення для організації якісних занять не погіршення якості освітніх послуг). Заклади дошкільної освіти переважно призупинили освітній процес [16]. Можливості інклюзивного навчання у закладах освіти не у всіх регіонах однакові в умовах військового стану. Гендерний дисбаланс у закладах освіти лише загострюється під час війни, проте й у довоєнний період не відбулося зростання відсотка чоловіків серед педагогічних працівників. Так, для вивчення дисципліни «Захист України» взагалі стало неможливим знайти вчителів, оскільки вони мобілізовані, а навчальні зразки бойових засобів стали використовувати за військовим призначенням.

Швидкий огляд взаємодії ЦСР 16 та ЦСР 4 «Якісна освіта» дає підстави стверджувати про їх неподільність та тісний взаємозв'язок. Отже, ЦСР 16 обмежує можливість досягнення ЦСР 4. Ця взаємодія є прямою, військові дії сприяють зниженню якості освіти.

Такий самий взаємозв'язок й щодо ЦСР 3. «Міцне здоров'я і благополуччя» та ЦСР 16. Зруйнована, але «все ще стійка» система охорони здоров'я країни стикається з серйозними проблемами та недоліками в багатьох сферах, які необхідно вирішити. З початку війни з вторгненням росії 24 лютого 2022 року ВООЗ повідомляє, що підтвердила 473 атаки на системи охорони здоров'я, включно з установами та персоналом, що призвело до щонайменше 98 смертей і 134 поранень. Лікарям доводиться працювати в польових умовах, замінюючи стерильні операційні на підвали та бомбосховища. У деяких містах медичний персонал цілодобово не залишає лікарню, яка стала для них другим домом. Спостерігається відтік медичного персоналу з районів активних бойових дій. Одним із найбільшійших уроків стала відсутність повноцінних бомбосховищ у медичних закладах.

Також у майбутньому необхідно розпочати створення та постійне оновлення резерву ліків та інших необхідних коштів, яких у критичний момент не було в українських лікарнях. А у зв'язку із загрозою застосування хімічної зброї актуалізувалося питання забезпечення засобами захисту не лише військових, а й цивільного населення. Головним викликом для системи після закінчення війни стане кадрове питання. Це потребуватиме нових управлінських рішень щодо організації роботи у громадах. Отже, війна в Україні актуалізувала глобальний діалог щодо контролю за війною як основного обов'язку громадської охорони здоров'я.

Війна в Україні створює додаткові ризики для цивільних осіб, особливо жінок і дітей, що, за прогнозами, стало найбільшою гуманітарною надзвичайною ситуацією в Європі після Другої світової війни. В Україні проживає понад 130 етнічних груп і багато мовних меншин; і незвичайний демографічний профіль з більшою кількістю жінок (54 %), ніж чоловіків (46 %) [17]. Цей розрив був зумовлений трьома факторами: міграцією молоді, рівнем народжуваності, нижчим за коефіцієнт заміщення, і високим розривом між очікуваною тривалістю життя жінок і чоловіків, який сягає до 11 років на користь жінок.

Літні люди складають дуже вразливу групу в Україні та становлять близько 30 % людей, які потребують допомоги в районах, уражених конфліктом, включаючи Донецьку та Луганську, і більшість із них – жінки. Гендер перетинається з декількома іншими соціальними вимірами, що впливають на вразливість окремих груп, включаючи ромське населення, людей з обмеженими можливостями, жінок у сільській місцевості, у зонах переміщення та конфліктів. Якщо військові дії триватимуть протягом тривалого часу, окрім очікуваного зриву сільськогосподарського виробництва та торгівлі, скорочення інвестицій та погіршення стану земель та інфраструктури, можуть відбутися значні зміни в популяції і моделях смертності та (виїзд) міграції з важливими наслідками для гендерної рівності, сімейної динаміки та соціальних відносин. Це посилює уже наявний

демографічний дисбаланс. Війна в Україні має непропорційний вплив на жінок і меншини, які стикаються з величезними труднощами, коли йдеться про здоров'я, безпеку та доступ до їжі.

При цьому, в Україні й надалі загострюється безробіття та відповідно стає неможливою досягнення ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання». Міжнародна організація праці відзначала, що з початку повномасштабної війни в Україні втрачено близько 4,8 млн. робочих місць [18]. Наразі станом на серпень 2022 року в Україні зафіксовано 278,6 тис. осіб безробітними [19]. Багато суб'єктів економічної діяльності не змогли відновити свою діяльність, а релокація бізнесу триває й досі.

Висновки

В результаті дослідження генези економічної та соціальної компонент сталого розвитку, можна визнати важливість даних феноменів для України. Сталий розвиток України - це соціально-орієнтований процес економічного розвитку із забезпеченням економічної та соціальної безпеки, а також ефективного відтворення природних ресурсів. Економічний розвиток, соціальне зростання та науково-технічний прогрес повинні поєднуватися з процесом відтворення природних ресурсів і стійкістю екосистеми. Саме системною ціллю сталого розвитку для України стає досягнення миру, що забезпечує досягнення інших цілей.

Сталий розвиток у контексті євроінтеграції є беззастережним стратегічним завданням для уряду України і для вітчизняних учених, вирішення якої дозволить, з одного боку розробити та впровадити нову модель еко-соціальної економіки, спрямовану на всебічне покращення якості людського життя. А з іншого боку, це буде служити фундаментом євроінтеграційного процесу України, оскільки критерії сталого розвитку та екологічної безпеки будуть першочерговими. Саме євроінтеграція дозволить Україні змінити пріоритети у державній політиці, переглянувши пріоритетність цілей сталого розвитку України та шляхи їх досягнення.

Перспективними напрямками подальших досліджень є визначення ключових показників та оперативних планів щодо їх досягнення в контексті змін пріоритетності цілей сталого розвитку України.

Список використаних джерел

1. Мельник В. В. Соціальні і економічні аспекти забезпечення збалансованого еколого-економічного розвитку в Україні. *Економіка і суспільство*, 2018. № 16. С.169-172 URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/26.pdf (дата звернення: 17.09.2022)
2. Подольський М. Р., Брик Д. В. Наукові підходи для досягнення цілей сталого розвитку України. *Modalități conceptuale de dezvoltare a științei modern: збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. Vol. 5. Р. 52-55 DOI 10.36074/20.11.2020.v5.15 (дата звернення: 17.09.2022)
3. Коваленко А. Стан і перспективи реалізації цілей сталого розвитку в Україні *Економіка природокористування і сталий розвиток*. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2018. № 1–2 (20–21). С. 11-14
4. Руда М. В., Мазурик М. М. Співпраця України та ЄС у сфері сталого розвитку: огляд перспектив. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. № 3 (1). С.204-211 <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/jun/23805/menedzhment121-206-213.pdf> (дата звернення: 17.09.2022)
5. UN. Secretary-General. World Commission on Environment and Development (1987). Report of the World Commission on Environment and Development : note / by the Secretary-General.) URL : <https://digitallibrary.un.org/record/139811> (дата звернення: 17.09.2022)
6. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року URL : <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/> (дата звернення: 10.09.2022).

7. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 №722/2019 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 10.09.2022)
8. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова КМУ від 03.03.2021 р. № 179 URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 22.09.2022)
9. Sustainable development report 2021 URL : <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2021/2021-sustainable-development-report.pdf> (дата звернення: 22.09.2022)
10. Global Peace Index 2022 URL : <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/06/GPI-2022-web.pdf> (дата звернення: 16.09.2022)
11. Державна служба статистики України. Цілі сталого розвитку: Україна-2021. Моніторинговий звіт. URL: https://ukrstat.gov.ua/csr_prezent/2020/ukr/st_rozv/publ/SDGs%20Ukraine%202021%20Monitoring%20Report%20ukr.pdf (дата звернення: 22.09.2022)
12. Міністерство освіти та науки України. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 22.09.2022)
13. Діти війни. URL: <https://childrenofwar.gov.ua/> (дата звернення: 24.09.2022)
14. More than half of Ukraine's children displaced after one month of war. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/morehalfukraines-children-displaced-after-one-month-war> (дата звернення: 22.09.2022)
15. Волинь Post (2022). Скільки вчителів виїхало з України від початку війни URL: <https://www.volynpost.com/news/206846-skilky-vchyteliv-vyihalo-z-ukrainy-vid-pochatku-vijny> (дата звернення: 22.09.2022)
16. Лист МОН № 1/3845-22 від 02.04.22 року «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» Міністерство освіти і науки України URL: <http://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206/> (дата звернення: 22.09.2022)
17. Україна у цифрах. 2021: стат. зб. /Держ. служба статистики України. Київ, : Консультант, 2022. 48с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/08/zb_Ukraine%20in%20figures_21u.pdf (дата звернення: 22.09.2022)
18. ILO (2022). Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression, says ILO URL: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_844625/lang--en/index.htm (дата звернення: 22.09.2022)
19. Мінфін (2022). Кількість зареєстрованих безробітних URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2022/> (дата звернення: 24.09.2022)